

inclou
Gais i lesbianes en
l'educació

Història
antiga i
medieval
(Batxillerat)

ELS QUADERNS DE L'INCLOU 3

Materials per al treball de la diversitat afectiva i sexual

Autor: Iñaki Tofiño Quesada

Disseny: www.belhamdisseny.com

Maquetació: Atemps, SCCL – fonte@atemp.info

DECLARACIÓ DE DRETS DELS ESTUDIANTS LGBTQ (LESBIANES, GAIS, BISEXUALS, TRANSSEXUALS I QUE ES QÜESTIONEN LA SEVA SEXUALITAT)

Dret a rebre informació exacta i adequada sobre l'orientació sexual en els llibres de text i en altres materials educatius.

Dret a rebre informació imparcial sobre les contribucions que han produït tot al llarg de la història les lesbianes, gais, bisexuals i transgènere en totes les àrees del coneixement, entre les quals destaquen l'art, la literatura, la ciència, els esports, la història i les ciències socials.

Dret a tenir models positius, tant en persona com en el currículum; dret a una informació exacta sobre si mateixos/es, sense prejudicis, formulada per adults preparats que no tan sols informin als i les estudiants lgbtq sinó que els/les recolzin.

Dret a assistir a l'escola sense haver de patir violència verbal o física, de manera que l'educació i no la supervivència sigui la prioritat dels estudiants.

Dret d'assistir a escoles on el respecte i la dignitat de tots els i les estudiants, inclosos els/les estudiants lgbtq sigui una de les prioritats formulades per la inspecció educativa, recolzada per les autoritats locals i nacionals d'educació i que s'apliqui i es faci complir per la inspecció, la direcció dels centres i el professorat a l'aula.

Dret a formar part de tots els programes de recolzament que existeixen per a ajudar adolescents a superar les dificultats de l'adolescència.

Dret a tenir legisladors que garanteixin els seus drets constitucionals i lluitin per ells, en lloc de legisladors que reforcin l'odi i els prejudicis.

Dret a una educació lliure d'homofòbia i de discriminació.

Scott Bidstrup

(traducció al català d'Iñaki Tofiño).

Basat en un document adaptat per GLAAD/SFBA's Project 21 a partir de documents de Project 10 (Los Angeles Unified School District) i del document «Teaching and Counseling Gay & Lesbian Students Action Sheet» de la National Education Association (EE.UU.).

INTRODUCCIÓ

La guia que tens a les mans forma part d'un conjunt de guies adreçades al món educatiu que serveixen per tractar el tema de la diversitat sexual, concretament l'homosexualitat, als centres educatius.

És en aquests llocs on els infants, adolescents i joves passen gran part de l'etapa més important de la seva vida: el seu desenvolupament com a persona. És en aquest moment quan comencen a prendre decisions per sí mateixos. Han de trobar la seva pròpia imatge i manera de ser, la seva identitat sexual i personal, triar els estudis que els servirán per marcar el seu futur professional, comencen a viure la seva sexualitat...

En aquest context, hi ha alguns infants, adolescents i joves que tenen una preocupació afegida: sobreviure a l'hostilitat i l'homofòbia que formen part del paisatge quotidià dels centres educatius. Insults, amenaces, por al rebuig i a sentir-se diferent... són realitats que existeixen però que passen desapercibudes perquè els docents no ens atrevim a enfrontar-nos-hi, principalment per manca de preparació i d'estratègies per fer-ho.

L'objectiu d'aquesta guia i de la col·lecció de la qual forma part és presentar alguns materials que es poden aprofitar per introduir el tema de la diversitat afectiva i sexual a l'aula i ajudar a crear un ambient segur i menys hostil per als infants, adolescents i joves gais, lesbianes, bisexuals, transsexuals i que es qüestionen la seva sexualitat. Des de l'associació Inclou plantejem la premissa que l'homosexualitat no és un problema sinó una oportunitat educativa per a tothom, de la mateixa manera que ho són el racisme o la igualtat entre homes i dones, perquè tothom pot aprendre de la diferència i de la diversitat.

MARC TEÒRIC

Habitualment, l'homosexualitat, quan apareix als centres educatius, ho fa en el context de la tutoria i de l'educació sexual, molt lligada a les pràctiques sexuals i sense l'exposició d'un context històric o social. Aquesta guia planteja una aproximació transversal, que permet tractar el tema en altres àrees de coneixement; en aquest cas la de les ciències socials.

És evident que al llarg de la història de la humanitat sempre hi ha hagut relacions entre persones del mateix sexe, que s'han viscut de maneres molt diferents en funció del context social, l'edat de les persones implicades, etc. La categoria anomenada «homosexualitat» és un constructe recent de les ciències mèdiques (a l'igual que ho és l'anomenada «heterosexualitat»), de manera que resulta una mica difícil parlar de la «història de l'homosexualitat»; amb tot, sí que hi ha una llarga història de rebuig i d'oprobri, comuns a moltes cultures i civilitzacions, que permeten parlar d'una «història de l'homofòbia».

Aquesta guia parteix d'aquesta idea: exposar la situació de les persones que han mantingut relacions amb persones del seu mateix sexe al llarg de la història sense caure en el parany de llegir amb ulls moderns situacions que s'han de contemplar dins el seu context històric. Alguns textos provenen de la guia didàctica *El respeto a la diferencia por orientación sexual: Homosexualidad y lesbianismo en el aula* editat per l'associació asturiana Xega el 2002 i altres s'han incorporat per apropar els continguts al currículum del nostre país. Està clar que no es pot agafar aquest material com un tot, sinó que cal destriar i veure quines activitats són les més adequades per a cada moment educatiu: aquesta és una tasca que haurà de fer el docent, que pot decidir quines activitats resulten més adients per a la seva classe i quines no hi tenen cabuda.

PROGRAMACIÓ

Objectius generals

- Observar i comparar el paper de les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals respecte les heterosexuales.
- Prendre consciència dels prejudicis homòfobs i la transfòbia presents en la cultura i els mitjans de comunicació.
- Fomentar actituds de respecte entre els nois i noies.
- Relacionar la realitat de les persones gais, lesbianes i transsexuals occidentals amb les d'altres parts del món.
- Despertar el sentit crític respecte aquelles situacions que necessiten un canvi.
- Comprendre les diferents formes de lluita de les persones homosexuals i transsexuals contra la marginació.
- Comprendre el procés de canvi social que han protagonitzat les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals al llarg del segle xx en la mesura que els ho permetia l'entorn social, econòmic, polític i cultural.
- Reflexionar sobre aquells aspectes en què les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals d'Occident encara pateixen discriminacions.

Objectius específics

- Reflexionar sobre la categorització de les relacions entre persones del mateix sexe al llarg de la història i sobre el concepte d'homosexualitat.
- Analitzar la imatge pública de les relacions entre persones del mateix sexe al llarg de la història.
- Ser conscient de la persecució de les relacions entre homes al llarg de la història i de la ignorància per part de la societat de les relacions entre dones.
- Estudiar la relació entre sexualitat, poder polític i creences religioses.
- Investigar les convencions socials sobre sexe i gènere al llarg de la història.

CONTINGUTS

Conceptes

- Conèixer els conceptes: sexe, gènere, rol de gènere, identitat de gènere i orientació sexual.
- Conèixer el concepte d'estereotip.
- Conèixer personatges històrics que han estimat persones del seu mateix sexe.
- Conèixer l'evolució històrica de les reivindicacions de les persones homosexuals i transsexuals per assolir la ciutadania de ple dret.

Procediments

- Lectura comprensiva de textos.
- Anàlisi dels estereotips presents en els escrits.
- Recerca d'informació.
- Expressió de les idees a partir del missatge escrit i oral.
- Presentació de propostes per acabar amb la discriminació per raó d'identitat o orientació sexual.

Actituds, valors

- Valorar l'existència de diferències reals i diferències imposades socialment entre les diverses identitats i orientacions sexuals.
- Interès cap a la necessitat de canvis socials com a via d'eliminació de la discriminació per raó d'identitat o d'orientació sexual.
- Refús de les discriminacions per raó d'identitat o orientació sexual.
- Reivindicació dels drets de les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals d'arreu del món.

METODOLOGIA

Totes les unitats responen al mateix esquema metodològic: un text o textos i algunes preguntes de comprensió lectora, recerca d'informació i/o reflexió. En funció del temari que s'estigui donant en cada moment, es poden incorporar com a material complementari (distribuït en forma de fotocòpies) per completar el material que s'estigui treballant a la classe.

És important situar els alumnes en el context històric del moment amb una petita introducció prèvia i, si és possible, apropar-los a la vida social de l'època, fet que es pot aconseguir comparant les convencions del moment amb les convencions actuals. Algunes unitats plantegen directament aquesta comparació i fan veure que, en termes d'expectatives socials, hi ha actituds que no han canviat gaire, encara que hagi canviat el context (així, per exemple, el cas de la sida és comparable al de la lepra pel que fa a la resposta social davant la malaltia).

Un altre aspecte que cal tenir en compte són els silencis que moltes vegades impregnen la recerca històrica. En el cas que ens ocupa (la diversitat sexual i afectiva i les relacions entre persones del mateix sexe), és important destacar l'absència gairebé absoluta de textos que parlin de relacions entre dones i fer veure com la sexualitat femenina ha estat ignorada per la majoria masculina que la considerava secundària, misteriosa, i que molt sovint no sabia ni com descriure-la.

Cada unitat respon a un contingut específic i té uns objectius particulars que es descriuen a continuació:

Unitat 1. **Conceptes generals** (unitat propedèutica)

- Reflexionar sobre el concepte d'homosexualitat.
- Fer veure el paper que pot tenir l'insult en la creació d'identitats.
- Qüestionar els essencialismes pel que fa a la identitat sexual.
- Reflexionar sobre el concepte de sodomia.
- Fer veure que els textos sagrats són textos literaris subjectes a diverses interpretacions.
- Constatar la situació de penalització de les relacions entre homes al món i les greus conseqüències que té per a moltes persones estimar algú del seu mateix sexe.
- Trencar l'estereotip que diu que els homosexuals no estan discriminats i tenen el mateixos drets que la resta de la població.

Unitat 2. **La creació d'una identitat**

- Reflexionar sobre l'homofòbia com a tret comú de moltes cultures.
- Reflexionar sobre les identitats gais i lèsbiques i la seva relació amb l'homofòbia social.
- Estudiar el concepte de cultura homosexual i el seu lligam amb el context històric i social.
- Reflexionar sobre el paper de les classificacions a l'hora d'establir diferències entre les persones (qui crea les categories, amb quin motiu, etc.).
- Fer veure la convencionalitat de les classificacions, que segueixen uns criteris que semblen inamovibles quan podrien fer servir d'altres (es pot comparar amb la distinció entre persones dretanes i esquerranes).

Unitat 3. **Les relacions entre persones del mateix sexe a la Grècia clàssica**

- Donar a conèixer les convencions que regien les relacions entre homes del mateix sexe a la Grècia clàssica.
- Reflexionar sobre les diferències entre aquestes relacions i la cultura homosexual contemporània.
- Reflexionar sobre el paper de les relacions entre adults i menors a la Grècia clàssica.
- Reflexionar sobre les relacions entre adults i menors a la societat contemporània.
- Donar pautes per jutjar la validesa de les relacions sexuals (criteri legal de l'edat de consentiment).
- Mostrar els estereotips sobre el gènere presents a la literatura.
- Reflexionar sobre la segregació entre els sexes i la igualtat entre homes i dones.
- Desmuntar alguns estereotips de gènere absolutament convencionals però socialment acceptats.
- Fer veure als alumnes que molts dels seus comportaments tenen poc de «natural» i molt de convenció de gènere socialment acceptada sense reflexió.
- Mostrar la presència de les sexualitats gregues clàssiques com a referent per a determinats discursos moderns.

- Desconstruir el concepte de «història de l'homosexualitat», fent veure que es basa en convencions modernes; tal i com passa amb altres conceptes basats en convencions socials com «família» o «heterosexualitat».
- Fer una anàlisi sincrònica i diacrònica del concepte d'homosexualitat i de l'aproximació que se n'ha fet des de la historiografia.

Unitat 4. **Roma, una realitat complexa**

- Estudiar les sexualitats precristianes i els valors ètics de l'època (promiscuitat, relacions de classe, etc.).
- Reflexionar sobre el paper de diferents variables (ciutadania, poder, sexe, etc.) a l'hora de mantenir relacions sexuals.
- Reflexionar sobre les relacions entre sexualitat i poder.
- Desconstruir els estereotips de gènere presents a l'època romana (i molt vigents avui dia).
- Fer veure que les convencions de gènere són variables però que cal un cert esforç per lluitar contra les desigualtats.

Unitat 5. **El poble jueu i l'origen de l'opressió**

- Estudiar la relació entre sexualitat i procreació i els elements polítics i religiosos que entren en joc quan es planteja aquesta relació.
- Reflexionar sobre el procés de construcció de la identitat del poble jueu i la seva relació amb un determinat discurs sobre la sexualitat.
- Fer veure la Bíblia com un llibre escrit durant un període llarg de temps, cosa que implica la inclusió de diferents punts de vista i convencions socials.
- Estudiar la concepció present a l'Antic Testament sobre les relacions entre persones del mateix sexe.
- Mostrar els textos sagrats com a elements marcats pels seus autors i subjectes a interpretació en funció del context històric i social.

- Conèixer el discurs oficial de diferents religions contemporànies sobre l'homosexualitat.
- Fer veure que el discurs religiós no és monolític sinó plural.

Unitat 6. **L'Edat Mitjana. Formació d'una societat repressora**

- Reflexionar sobre el concepte de matrimoni.
- Veure les diferències entre matrimoni civil i canònic.
- Estudiar un model de relació «oficial» entre persones del mateix sexe.
- Reflexionar sobre l'actitud de les Esglésies cristianes respecte al matrimoni.
- Mostrar el paper del celibat i del vot de castedat en la vida sexual del clergat.
- Estudiar la relació entre vida religiosa i control de la sexualitat.
- Fer veure un aspecte de la vida religiosa que sol donar lloc a estereotips i males interpretacions.
- Examinar un moment històric de canvi d'actitud cap a la sexualitat.
- Estudiar l'inici d'un procés de marginació social.
- Comparar una situació històrica de marginació (lepra) amb una situació contemporània (VIH-sida) i veure'n els punts comuns.
- Estudiar les relacions entre estereotips culturals/racials i homofòbia.
- Veure els processos de creació de mites i estereotips respecte a altres cultures.
- Posar de relleu un dels mites fundacionals de la hispanitat cristiana: la visió de la cultura musulmana com aliena a la història de la Península.
- Mostrar les relacions històriques entre regnes cristians i musulmans a la Península.
- Mostrar la repressió legal de les pràctiques homosexuals durant l'Edat Mitjana.
- Donar a conèixer aspectes desconeguts de textos legals de gran difusió.
- Estudiar la justificació legal de l'homofòbia.
- Comparar la regulació legal medieval amb la contemporània.

Unitat 7. **Procés contra Ponç Hug, comte d'Empúries, per pecat de sodomia**

- Estudiar el món feudal i les relacions entre la noblesa i la Corona.
- Donar a conèixer les vicissituds d'un noble català i la seva vida.
- Mostrar el paper de l'homofòbia com a arma política.
- Mostrar la vida diària de la població durant l'Edat Mitjana.
- Explicar la situació de l'administració de justícia medieval.
- Reflexionar sobre el paper de la tortura i la seva acceptació per part de la societat.

Unitat 8. **Sodomia i Inquisició a Mallorca durant el segle XIV**

- Estudiar la composició de la població de les Balears durant l'Edat Mitjana.
- Mostrar el paper de la Inquisició en l'administració de justícia.
- Reflexionar sobre la pena de mort i la seva aplicació a les persones homosexuals.
- Estudiar el paper de la societat jueva a la Mallorca medieval.
- Mostrar el paper de la Corona en l'administració de justícia.
- Desconstruir l'estereotip del sodomita com a personatge marginal i asocial.
- Reflexionar sobre les relacions entre ordenament jurídic i usos socials.

Unitat 9. **L'Amèrica precolombina**

- Mostrar alguns aspectes desconeguts de les cultures indígenes americanes.

- Reflexionar sobre l'actuació del espanyols durant la conquesta d'Amèrica.
- Mostrar l'opressió dels colonitzadors sobre la vida i els costums dels colonitzats (es poden buscar exemples moderns a la colonització africana o al neocolonialisme nord-americà a Iraq).
- Identificar les diferències entre pràctica social (transvestisme) i pràctica sexual (sodomia) i explicar els processos que lliguen una i altra: la visibilitat social es llegeix en termes de pràctica sexual privada.
- Estudiar la tradició índia dels «two spirit».
- Mostrar les diferències entre sexe, rol de gènere i pràctiques sexuals.
- Esbrinar les convencions socials que hi ha darrere la construcció de la masculinitat i la feminitat.
- Desconstruir els lligams entre identitat de gènere i orientació sexual.

Unitat 10. **Sodomia, l'excusa perfecta**

- Mostrar l'ús medieval de la sodomia com a arma política.
- Estudiar el paper del Papat en la política europea.
- Donar a conèixer l'orde del Temple i la seva història.
- Reflexionar sobre el paper polític i l'ús públic de la sexualitat com a arma de control social.

I.1. HISTÒRIA DE L'HOMOSEXUALITAT?

La part de població que ara en diem «els homosexuals» (i no solament «els gais») ha rebut diferents noms al llarg de la nostra història, però durant la més gran part d'aquesta història, senzillament no n'ha rebut cap —cosa que encara passa a moltes cultures. Aquest és el primer fenomen que s'ha de tenir present, perquè condicionarà molt la manera com veiem la cultura gai: una cosa són els actes sexuals entre persones del mateix sexe (i això sembla que ha existit sempre i pertot arreu, i amb una freqüència relativament estable), i una altra cosa molt diferent és aplegar les persones, homes i dones, que practiquen o que han practicat aquests actes sexuals, i donar-los un nom genèric, o més d'un.

Això, aquest últim gest, és relativament modern, i limitat a algunes cultures: per exemple, sembla que a la Grècia i la Roma antigues, on les relacions sexuals entre barons eren una cosa freqüent i fins i tot institucionalitzada, potser precisament per això, no hi havia cap denominació que aplegués tots els homes que les practicaven. En canvi, hi havia paraules diferents per al jove i per a l'adult que intervenien en aquesta relació, que per cert no entrava en conflicte amb la institució familiar patriarcal. També rebia una consideració molt diferent l'home que feia el paper actiu i el que feia el paper passiu en l'acte sexual —com passa actualment en algunes cultures—, sobretot si el que feia el paper passiu era adult. I per descomptat la valoració que mereixia aquesta mena d'actes variava substancialment si el subjecte passiu era un ciutadà lliure o un esclau. Però en qualsevol cas, repeteixo, el que no existia en grec clàssic ni en llatí era una paraula de contingut equivalent al que té actualment la paraula «homosexual».

Lluís Maria Todó. *Carta a un adolescent gai*. Barcelona: Columna, 2002 (pp. 31-32).

Fes un breu resum de les principals idees del text (dues o tres línies).

Són paraules neutres o tenen algun tipus de càrrega ideològica? Per què penses que és així?

Com definiries el concepte «homosexualitat»? És un concepte modern? Per què es distingeix entre «homosexuals» i «gais» en el text? Hi ha diferències entre els dos termes?

Creus que es pot parlar de la «història de l'homosexualitat»? Per què? Comenta-ho amb la resta de la classe, potser no tothom opina com tu.

Com s'anomena habitualment els homes que mantenen relacions amb altres homes? I les dones que mantenen relacions amb dones?

Quina és la situació a la teva escola/institut? Se senten sovint insults homòfobs o sexistes? Tu els utilitzes? Per què?

I.2. EL CONCEPTE DE SODOMIA

Durant molts segles, grosso modo durant l'Edat Mitjana i el Renaixement, el que ara en diem homosexualitat queia sota la denominació de «sodomia», una noció que tan-mateix cobria un repertori molt més ampli i diversificat d'acti-vitats sexuals. Així, la paraula «sodomia» denominava no sola-ment els actes sexuals entre persones del mateix sexe (general-ment homes), sinó també altres pràctiques sexuals considerades antinaturals, «contra natura», com se solia dir: per exemple el sexe amb animals, però també, per estrany que ens sembli, el coit anal amb una dona, per exemple. En general, es considerava sodomia qualsevol acte sexual que no estigués encaminat a la reproducció.

La paraula «sodomia», està clar, evoca la ciutat de Sodoma, que Déu va maleir i reduir a cendres perquè els seus habitants van «assetjar sexualment», com es diria ara, uns àngels que els havia enviat. Últimament, però, els moviments de gais cristians intenten demostrar-nos que la Bíblia no és homòfoba, que aquest passatge de Sodoma i Gomorra i la resta de condemna-cions de l'homosexualitat han estar mal interpretats, i que es pot molt bé ser gai i cristià, malgrat el que diuen la doctrina tradicional i el papa Wojtyla. Potser sí. Sigui com sigui, durant segles, la sodomia va ser no sols un pecat, sinó també un delicte, i encara ho és en alguns Estats islàmics i en algunes zones dels Estats Units, per exemple. Antigament, la sodomia comportava la pena de mort a la foguera.

Lluís Maria Todó. *Carta a un adolescent gai*. Barcelona: Columna, 2002 (pp. 33-34).

Com defineix el text la «sodomia»?
Com se sol definir avui dia (consulta algun diccionari o enciclopèdia)?
Coincideixen les dues definicions? Què ha canviat?

Busca a la Bíblia el text que descriu el càstig que van patir les ciutats de Sodoma i Gomorra (Gènesi 19); si pots compara, diverses versions.

Es parla de relacions sexuals? Totes les versions coincideixen en la traducció? Què te fa pensar això?

Busca informació sobre la penalització de la sodomia al món. Pots consultar les webs d'organitzacions gais i lesbianes, com ara la ILGA (International Lesbian and Gay Association).

2.1. LA INJÚRIA COM A ELEMENT IDENTITARI

PEDICABO ego vos et irrumabo,
Aureli pathice et cinaede Furi,
qui me ex versiculis meis putastis,
quod sunt molliculi, parum pudicum.
Nam castum esse decet pium poetam
ipsum, versiculos nihil necesse est;
qui tum denique habent salem ac leporem,
si sunt molliculi ac parum pudici,
et quod pruriat incitare possunt,
non dico pueris, sed his pilosis
qui duros nequeunt movere lumbos..
vos, quod milia multa basiorum
legistis, male me marem putatis?
Us la fotrè pel cul i per la boca,
Aureli el marieta i Furi l'enculat.

Què! A causa dels meus versos una mica lliures,
em titlleu d'obscè!
Cast, cal que el poeta pietós ho sigui.
Personalment, pel que fa als seus versos, cap
obligació;
puix que, al capdavant, no tenen sal ni gràcia
si no són una mica lliures i fins i tot desvergonyits,
susceptibles d'incitar el desig,
no dic en els nois, però sí en els homes peluts,
incapaços d'ara endavant de commoure els seus
ronyons glaçats...
Per haver llegit als meus versos «miríades de milers
de petons»,
em tracteu de mascle efeminat?

Catul. *Poema 16*. Traducció d'Àngel Carbonell (Lambda, 47, tardor 2003 p. 45).

No es pot parlar de l'homosexualitat si no es parla de l'homofòbia, ja que no es pot dir res de la realitat (individual, social, cultural, jurídica) de l'homosexualitat si no es considera el sistema homòfob que és constitutiu d'aquesta realitat. [...]

Què és un homosexual? Resulta gairebé impossible respondre a aquesta pregunta, ja que no només no hi ha una única resposta per a tants individus tan diferents entre sí, sinó que la pregunta suposa que l'homosexualitat és una realitat estable i ben definida, la qual cosa evidentment no és el cas. Però almenys hi ha una definició que es pot donar i que sembla ser vàlida gairebé de forma universal, al menys a les societats occidentals contemporànies: un gai o una lesbiana és una persona que, en un moment o altre de la seva vida, ha estat o sap que pot ésser insultat. La injúria, real o potencial, és omnipresent en la seva vida: la persona ha de saber, per exemple, on pot agafar la mà de la seva parella o manifestar un gest de tendresa i on és millor no fer-ho, pel risc d'exposar-se a l'insult.

Didier Eribon. *Identidades. Reflexiones sobre la cuestión gay*. Barcelona: Bellaterra, 2000 (pp. 58-63).

La poesia de Catul no és un text dels que habitualment apareixen als llibres de text. Creus que n'hi ha més com aquestes d'altres autors? Per què creus que no s'inclouen als llibres?

Qui era Catul? Busca informació sobre la seva obra.

Per què creus que escriu el poema? Acusa a algú o es defensa d'alguna acusació?

Per què parla del desig dels nois i dels homes? Quines diferències hi ha? Pots trobar més informació a les unitats dedicades a Grècia i Roma.

Com defineix el text d'Eribon a les persones gais i lesbianes?

Quin element comparteixen a la majoria de cultures les persones que mantenen relacions amb persones del seu mateix sexe?

Què vol dir la paraula «homofòbia»?

Segons el text, es pot parlar d'història de l'homosexualitat? I d'història de l'homofòbia?

2.2. CULTURA HOMOSEXUAL?

A la segona meitat del segle XIX les coses havien començat a canviar per als homosexuals: apareixien noves paraules, noves denominacions, que de vegades ens poden semblar pintoresques o curioses, però que presenten almenys dues novetats importants: primer, que ja no són insultants ni designen delic-tes, sinó que pretenen ser descriptives; i segon, que aquestes denominacions al·ludeixen col·lectivament (almenys) als homes que estimen i que tenen relacions sexuals amb altres ho-mes. D'aquesta manera neix aquesta noció moderna que anirà rebent denominacions diverses, i que ara en diem «l'homo-sexualitat».

Aquestes paraules noves les posen en circulació els mateixos homosexuals, quasi sempre amb una intenció apologetica que actualment ens sembla un pèl ingènua, però que és a l'origen d'això que ara en diem «l'orgull gai». Així, per exem-ple, l'estranya paraula «uranista»: aquesta paraula deriva del mor grec «ouranós», que vol dir «cel».

[...] Un cop aplegats tots els homes-que-estimen-els-homes i les dones-que-estimen-les-dones, i designats amb l'etiqueta d'«uranistes» o «homosexuals», va quedar la resta de la població, els homes-que-estimen-les-dones, i les dones-que-estimen-els-homes, i aquests també van quedar etiquetats. Així, [...], va néixer l'heterosexualitat.

[...] De fet, tant si els homosexuals s'autode-nominaven «uranistes», «invertits», o de la manera que sigui, l'important és que des de fa molts segles, almenys des de l'Edat Mitjana, es poden rastrejar pistes d'una cultura homosexual, i per tant, fa molts anys que les persones que es relacionen i fan l'amor amb persones del seu mateix sexe tenen una consciència més o menys aguda de la seva identitat com a grup, sense neces-sitat de cap metge sexòleg que els aplegui i els anomeni.

Lluís Maria Todó. *Carta a un adolescent gai*. Barcelona: Columna, 2002 (pp. 36-42).

Què vol dir la paraula «apologetica»? I la paraula «uranista»?
Per què es creen noves paraules per designar els homes que tenen relacions amb altres homes?

Per què creus que apareix la distinció entre homosexualitat i heterosexualitat? Inclou totes les persones o hi ha algú que queda fora?

Quina ideologia hi ha darrere de la classificació? Et sembla adequada? Per què es tria com a criteri el sexe i no el color del cabell de la persona estimada, per exemple?

Segons les idees d'aquest text, creus que es pot parlar de la «història de l'homosexualitat»? Per què? Comenta-ho amb la resta de la classe, potser no tothom opina com tu.

3.1. PEDERÀSTIA

Si un noi espartà o cretenc manifestava als seus pares la seva predilecció per les dones i la seva repugnància per l'amor dels homes aquella pobra família se sentia enfonsada en la misèria, com si els hagués caigut el cel sobre el cap.

Segons explica Estrabó [...], quan un guerrer raptava (amb el consentiment previ dels seus pares) un nen cretenc, l'havia de tornar a casa acompanyat de molts regals, i la llei manava que entre aquests s'hi inclogués sempre un escut i tot l'equip d'un guerrer. Amb això, el jove s'incorporava a la germandat de la milícia i figurava entre els il·lustres, fet que era com reconèixer que havia ascendit en l'escala social.

Aquí tenim, doncs, un cas manifest d'homosexualitat masculina de tipus eminentment guerrer, en la que un soldat veterà transmetia al seu recluta el seu mannà, que és com els etnòlegs anomenen a la força divina, per la via de les relacions sexuals, emmarcades en una convivència legalitzada [...].

Pederàstia, amor d'un home adult i d'un adolescent.

[...] Quan els grecs parlen de l'amor, de la seva essència, de les seves virtuts i vicis, no es refereixen a l'amor d'home i dona, sinó al d'home i home. Resulta, doncs, que les pàgines més sublimes que s'han escrit sobre l'amor van ser fetes per homosexuals i referides tant sols a l'amor masculí.

Antonio Blanco Freijeiro, «Eros y Psique» a *Historia 16*, especial «Amor y sexualidad en España» (pp. 23-25).

Tracta de definir el significat del termes següents: pederàstia, mannà, etnòleg.

Què era l'amor grec?

Com s'incorporaven els joves grecs a les germandats de la milícia?

Quins regals havia de fer l'home que volia fer la cort a un jove a Creta?

Quina idea d'amor era la predominant entre els grecs?

Qui va ser Estrabó?

Com es defineix la pederàstia avui dia? Són el mateix la pederàstia i la pedofília? Busca la definició dels dos termes al diccionari; coincideixen?

Busca informació sobre les relacions sexuals entre joves i adults: són legals? En quins casos?

3.2. L'AMOR LÈSBIC

L'amor lèsbic es va desenvolupar entre dones de certes comunitats gregues en què la dona gaudia d'una independència i d'uns mitjans econòmics que mancaven en d'altres, en primer lloc Mitilene i altres ciutats de l'illa de Lesbos, regida cap a l'any 600, en vida de Safo, pel tirà Pítac, un dels set savis de Grècia [...].

Amor, doncs, entre dones; el cercle de joves que envolta Safo és el cas més conegut. Componen el grup unes quinze o vint noies de bona família i posició acomodada, gairebé totes vingudes de fora, de llars llunyanes a les quals tornaran un dia. Els comiats solen ser amargs, regats per plors planyívols i sense esperança de retorn.

[...] Els homes no tenen entrada en aquell cercle. El baró apareix a la poesia de Safo com un ésser detestable, groller, consumidor insensible de la bellesa, de la puresa, de la bondat que adornen la criatura femenina. Això va ser en rigor l'amor sàfic, no allò que els seus detractors n'han volgut fer.

Antonio Blanco Freijeiro, «Eros y Psique» a *Historia 16*, especial «Amor y sexualidad en España» (pp. 26-27).

Què és l'amor sàfic?

Quines característiques tenen els poemes de Safo? En coneixes cap (pots demanar ajut al/la professor/a de literatura)?

Com era l'amor entre les dones del grup de Safo a l'illa de Lesbos?

Com valorava Safo els homes?

On es troba l'illa de Lesbos?

Quina imatge de les dones mostra el text?

Què hagués passat si un home hagués intentat entrar al cercle de Safo? Què volia dir «ser home» i «ser dona» a la Grècia clàssica? Es correspon aquesta actitud amb les convencions sobre masculinitat i

feminitat de l'actualitat a Occident?

3.3. SEXUALITAT GREGA, SEXUALITAT GAI?

A cap obra de la literatura clàssica es troben explicacions del desig homosexual que, aparentment, tothom considerava estès arreu i completament normal. Aristòfanes, que va ridiculitzar tots els aspectes de la conducta humana, sovint feia burla de gais prominents d'Atenes, però malgrat això descriu el desig homosexual com una «necessitat natural» de la mateix manera que el desig heterosexual, el menjar, el beure i el riure.

John Boswell. *Cristianismo, tolerancia social y homosexualidad. Los gays en Europa occidental desde el comienzo de la era cristiana hasta el siglo XIV*. Barcelona: Muchnik Editores, 1992 (pp. 74-75).

Les tendències clarament separades del discurs sexual grec semblen indicar que l'excés desig d'un home cap a les dones s'interpretava com un signe de desviació, d'una identitat efeminada. Aquesta visió és clarament oposada a les construccions modernes de l'hetero- i l'homosexualitat (la qual cosa no vol dir que no existeixi avui dia).

[...] L'evidència d'una preferència eròtica conscient és abundant en els documents que ens han arribat, però sol trobar-se en el context de discursos lligats als participants adults en relacions jeràrquiques de pederàstia o sodomia. Per tant, no apunta cap a l'existència d'una «sexualitat gai» com a tal sinó a un discurs particular i a una sèrie de pràctiques que constitueixen només un aspecte el que avui anomenem sexualitat gai, un aspecte que cap home gai identificaria avui amb la totalitat de la sexualitat gai.

David M. Halperin. *How to Do the History of Homosexuality*. Chicago: The University of Chicago Press, 2002 (pp. 95, 117).

Com diu Boswell que era considerat el desig homosexual a la literatura grega clàssica?

Quina era la consideració d'Aristòfanes sobre l'homosexualitat?

Creus que es pot parlar d'homosexualitat (sexualitat gai) en el cas de la Grècia clàssica?

Quines crítiques fa Halperin a la idea d'identificar el discurs sexual grec amb la sexualitat gai moderna?

Per què creus que s'ha buscat aquesta identificació? Busca informació sobre l'ús que ha fet la comunitat gai i lesbiana de la Grècia clàssica com a «referent» per defensar la validesa de la seva manera d'estimar (pensa, per exemple, en el judici que es va fer a Oscar Wilde a finals del segle XIX).

Compara la situació descrita als textos amb les relacions entre persones del mateix sexe al segle XXI: hi ha similituds? I diferències?

Tenint en compte el que has llegit als textos anteriors, digues si aquestes frases són vertaderes o falses i raona les teves respostes:

- Els grecs consideraven que les relacions entre persones del mateix sexe eren antinaturals.
- No era possible que hi hagués relacions sexuals entre guerrers.
- Les relacions entre persones del mateix sexe són un invent recent.
- A Grècia els homes no es relacionaven amb les dones.
- Tots els grecs eren bisexuals.

ROMA, UNA REALITAT COMPLEXA

4.1. LA VIDA SEXUAL DELS EMPERADORS

L'homosexualitat va augmentar de manera notable durant l'Imperi i les pràctiques homosexuals entre ciutadans romans, que abans s'havien mantingut en rigorós secret, ja no s'havien d'ocultar. A l'exèrcit, per exemple, aquestes relacions eren tan freqüents que els emperadors Nerva i Trajà van haver de prohibir que un oficial superior fos sodomitzat per un subaltern; però no al contrari, està clar.

El gran Juli Cèsar, conqueridor de les Gàlies, hàbil polític, excel·lent historiador i home d'una amplíssima cultura, sens dubte un dels personatges més eminents de la història de Roma, fou un clar model de bisexualitat. Els seus propis soldats li recriminaven haver estat l'amant passiu del rei Nicomedes de Bitínia, a Àsia, durant la seva joventut.

Veiem el que ens en diu l'historiador Suetoni: «El seu amistançament amb Nicomedes fou l'únic fet que va tacar amb greu i perenne oprobri la seva reputació i el va exposar a la crítica de tothom.» Però tot seguit diu Suetoni: «Tothom està d'acord a indicar que va tenir una gran inclinació pels plaers sexuals i que no es va estar de res per aconseguir-los i que va seduir a moltes dones de la noblesa», entre elles a la mateixa dona de Pompeu.

Alfons Cuatrecasas. *Eros en Roma*. Madrid: Temas de Hoy, 1993 (pp. 126-128).

Fes una llista dels personatges que se citen al text. Els coneixes tots? Busca informació sobre la seva vida i el seu paper en la història de Roma.

Quins emperadors romans van tenir fama de bisexuals o homosexuals?

Es pot afirmar que Juli Cèsar fou un emperador bisexual? Creus que també fou una persona promíscua? Es considerava negativa la promiscuïtat a l'època? I avui dia? Raona la teva resposta.

Com creus que era la vida sexual de la gent del carrer a l'època? Variava en funció del seu estatus social?

4.2. EL SEXE, UNA QÜESTIÓ DE PODER

Sembla que hi havia un marcat prejudici contra la conducta sexual passiva d'un ciutadà adult. Els adults que no eren ciutadans (els esclaus o els estrangers, per exemple) podien incórrer en aquesta conducta sense el risc de perdre el seu estatus, de la mateixa manera que els joves romans, sempre que la relació fos voluntària i no mercenària. Però si un ciutadà adult es permetia obertament una conducta semblant, se'l veia molt malament. [...] la causa principal d'aquest prejudici sembla haver estat l'associació popular entre la passivitat sexual i la impotència política. Qui tenia un paper passiu en el coit més habitualment eren els nois, les dones i els esclaus; és a dir, les persones excloses de les estructures de poder.

John Boswell. *Cristianismo, tolerancia social y homosexualidad. Los gays en Europa occidental desde el comienzo de la era cristiana hasta el siglo xiv*. Barcelona: Muchnik Editores, 1992 (p. 98).

Defineix aquests termes: conducta sexual passiva, relació sexual mercenària.

Per què era rebutjada la conducta homosexual passiva entre els romans?

Creus que es pot parlar de masclisme en la seva actitud?

Els romans relacionaven poder i sexe en els actes homosexuals. De quina manera ho feien?

Comenta raonadament les frases següents:

- Els romans acceptaven amb naturalitat l'homosexualitat.
- Els romans rebutjaven les relacions homosexuals entre ciutadans romans.

- Un ciutadà romà només podia establir relacions sexuals amb un altre home si en elles mantenia un paper actiu.

Esbrina alguna cosa sobre les relacions entre Adrià i Antinous. Fes una breu biografia dels dos personatges.

Creus que les expectatives socials sobre els homes i les dones han canviat des del temps dels romans? En quin sentit?

Pensa en la publicitat contemporània de joguines o de cotxes. Quina imatge sobre homes i dones projecten? Per què creus que és així?

EL POBLE JUEU I L'ORIGEN DE L'OPRESSIÓ

5.1. RELIGIONS I RELACIONS SEXUALS: UNA RELACIÓ COMPLICADA

A la història del que podem anomenar la nostra civilització trobem diverses formes d'homosexualitat que estaven perfectament integrades dins les normes vigents. A les societats en què les deïtats estaven associades a la figura de la mare, l'incest és considerat com el gran perill, mentre que l'homosexualitat té poca importància. En canvi, a les societats en què les deïtats estaven encarnades en figures de tipus patern, l'homosexualitat es considera un gran perill i està rodejada de tabús i condemnes.

Amb l'èxode dels israelites cap a Babilònia s'acaba la permissivitat sexual i es comença a elaborar una dura filosofia de tipus ascètic que crea les bases de la moralitat sexual imperant als nostres dies. Qualsevol acte sexual que no tingui la procreació com a motiu exclusiu es considera com una acció contra la voluntat de Déu. La primera prohibició explícita de l'homosexualitat es troba al Gènesi, a la història de Lot. Posteriorment es repeteix al Levític.

Josep A. Rodríguez. «Homosexualidad, una enfermedad sin nombre» a *Sistema*, 4, 1985.

Per què algunes societats antigues acceptaven les relacions entre persones del mateix sexe mentre que d'altres la consideraven un greu perill? Quina cultura de l'Antiguitat clàssica va transmetre a la nostra civilització actual la visió negativa sobre les relacions entre persones del mateix sexe? Per què creus que ho va fer?

Anomena algunes societats antigues on les relacions entre persones del mateix sexe no tenien una consideració negativa. Quina és la història de Lot? Per què s'associa amb l'homosexualitat?

5.2. LA SEMPRE DIFÍCIL INTERPRETACIÓ DE LA BÍBLIA

Laura Schlessinger és una coneguda locutora de ràdio dels Estats Units que té un programa en el qual dóna consells en directe als oients que truquen per telèfon. Recentment va saltar la polèmica quan la presentadora va atacar als homosexuals, en barrejar temes de religió i homosexualitat, on cada persona interpreta el que diu Déu i la Bíblia d'una manera distinta. El que a continuació escrivim és una carta oberta dirigida a la Dra. Schlessinger escrita per un resident als Estats Units, que ha estat feta pública a Internet:

«Benvolguda Dra. Laura,

Gràcies per dedicar tants esforços a educar la gent en la Llei de Déu. Jo mateix he après moltíssim del seu programa de ràdio i intento compartir els meus coneixements amb totes les persones amb les quals m'és possible. Per exemple, quan algú intenta defensar l'estil de vida homosexual em limito tan sols a recordar-li que el Levític, en el seu capítol 18 verset 22, estableix clarament que l'homosexualitat és una abominació. Punt final. De tota manera, necessito algun consell addicional de la seva part respecte a algunes altres lleis bíbliques en concret i com complir-les:

M'agradaria vendre a la meva filla com a esclava, tal com sanciona l'Èxode 21,7. En els temps que vivim, quin preu pensa que seria el més adequat?

El Levític 25,44 estableix que puc posseir esclaus, tant barons com femelles, mentre siguin adquirits en nacions veïnes. Un amic meu assegura que això és aplicable als mexicans, però no als canadencs. Em podria aclarir aquest punt? Per què no puc posseir canadencs?

Tinc un veí que insisteix a treballar en dissabte. L'Èxode, 35,2, clarament estableix que ha de rebre la pena de mort. Estic moralment obligat a matar-lo jo mateix? Em podria aconsellar què fer en aquest cas?

Un amic meu manté que encara que menjar marisc és una abominació (Lev 11:10), és una abominació menor que l'homosexualitat. Jo no ho entenc. Podria vostè aclarir-me aquest punt?

Sé gràcies al Levític, 11,6-8, que tocar la pell d'un porc mort em converteix en impur. Així i tot, puc continuar jugant al futbol si em poso guants?

Sé que vostè ha estudiat aquests assumptes amb gran profunditat, així que confio plenament en la seva ajuda. Gràcies de nou per recordar-nos que la paraula de Déu és eterna i immutable.»

Fuenteovejuna (pseudònim). «Interpretación de las Escrituras» a *Vivat Academia*, 28, setembre 2001 (Buzón del lector).

Esbrina quins llibres hi ha a la Bíblia. Quins són comuns a jueus i cristians?

Busca a l'Antic Testament el llibre del Levític i llegeix els versets 10 i següents del capítol 10.

Elabora una llista de les prohibicions i condemnes de caràcter sexual que hi apareixen. Com creus que s'ha d'interpretar avui dia (quina interpretació en fa el text anterior)?

Quina és l'actitud oficial de l'Església Catòlica sobre l'homosexualitat? Creus que està relacionada amb el que indica aquest text? Hi ha altres opinions dins l'Església? Quines?

Com es viu l'homosexualitat dins el judaisme contemporani? Pensa tothom igual?

L'EDAT MITJANA. FORMACIÓ D'UNA SOCIETAT REPRESSORA

6.1. QUAN L'ESGLÉSIA BENEÏA UNIONS D'HOMOSEXUALS

A les cerimònies paleocristianes d'agermanament, s'unia dues persones del mateix sexe mitjançant un ritus que, en tot o en part, equivalia al dels matrimonis heterosexuals. L'església primitiva no només era tolerant amb les relacions romàntiques i eròtiques entre mascles o femelles, sinó que les santificava cerimonialment. L'agermanament era una metàfora particularment expressiva en una societat impregnada del model de l'amor excepcional i l'autosacrifici de Càstor i Pòl·lux, figures freqüents en l'art i la literatura romans. [...] Les pregàries d'unions entre persones del mateix sexe invocaven específicament admiradíssims sants en diada, inclosos Sergi i Bacus, membres arquetípics i àmpliament coneguts de parelles cristianes formades per individus del mateix sexe, en el que es podria traduir per «pregària per agermanar» o «d'agermanament». [...] La qüestió més imperiosa és establir si la cerimònia cristiana d'unio entre persones del mateix sexe va funcionar en el passat com a «cerimònia matrimonial gai». A qualsevol època i lloc, la cerimònia acomplí el que la majoria de la gent considera avui l'essència del matrimoni: un compromís d'amor permanent entre dues persones, amb el testimoni i reconeixement de la comunitat.

Enric Vilà. «Quan l'Església beneïa unions d'homosexuals» a *Lambda*, 49, 2004 (pp. 13-15).

Busca el significat de les paraules «paleocristià» i «diada». Qui eren Càstor i Pòl·lux? I Sergi i Bacus? Per què creus que s'invocaven durant les cerimònies de què parla el text?

Reflexiona sobre el concepte de matrimoni i els elements que en formen part. Sempre han estat els mateixos?

Quina diferència hi ha entre matrimoni civil i matrimoni religiós? Quins efectes tenen un i altre a l'Estat espanyol?

Quina és l'actitud oficial de l'Església catòlica respecte al matrimoni entre persones del mateix sexe? I la de les altres Esglésies cristianes? Hi ha alguna confessió religiosa que beneïx les unions entre persones del mateix sexe?

El matrimoni entre persones del mateix sexe és quelcom propi de la nostra època? Raona la teva resposta i comenta-la amb la resta de la classe.

Sant Sergi i sant Bacus.

Icona del segle VII, procedent del monestir de Santa Caterina del Mont Sinai que ara es troba al Museu d'Art de Kiev. El Crist apareix com a *pronobis* (padri de la unió).

6.2. RELACIONS SEXUALS ALS MONESTIRS MEDIEVALS

Que per dormir tingui cadascú el seu llit.

[...] Els germans més joves, que no tinguin els llits de costat, sinó entremig dels ancians.

Regla de Sant Benet. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989 (capítol 12).

Hi ha un considerable cos de dades que suggereix que les relacions homosexuals s'associaven especialment amb el clergat. [...] Amb tot, és essencial no oblidar que el clergat regular estava obligat per vots de celibat i els esforços per impedir les relacions sexuals entre ells no indiquen necessàriament hostilitat respecte a les activitats homosexuals per sí mateixes.

John Boswell. *Cristianismo, tolerancia social y homosexualidad*. Los gays en Europa occidental desde el comienzo de la era cristiana hasta el siglo XIV. Barcelona: Muchnik Editores, 1992 (pp. 212-213).

Què vol dir «clergat regular»? Quins vots han de fer les persones que entren en un monestir?

De quina època és la Regla de Sant Benet? Per a què servia?

Encara és vigent avui dia?

Per què creus que Sant Benet demana que els monjos dormin sols i, en el cas dels més joves, separats els uns dels altres?

Està relacionada aquesta demanda amb els vots dels religiosos que viuen en comunitat?

6.3. EL REBUIG DE L'ALTRE, INICI DE LA REPRESSIÓ

Quan els Pares de l'Església criticaven les relacions eròtiques entre homes o entre homes i joves ho feien en el context de la defensa de la castedat en general i no amb la implicació que aquesta forma de comportament no cast fos antinatural o particularment atroç.

[...] El Concili de Laterà de 1179 fou el primer concili general de l'Església que legislava sobre l'homosexualitat. Gregori IX va donar ordres a l'Inquisició dominica per extirpar l'homosexualitat d'Alemanya, identificant-la amb «la brutícia de la lepra».

Per aquelles mateixes dates, es consolida un altre estereotip. Va ser la religiosa Roswitha de Gandersheim qui, al segle X, va relatar la violació d'un nen cristià per part d'un tirà musulmà. Aquesta associació entre pederàstia i Islam es consolidarà a partir del segle XIII, mantenint-se de forma destacada a la literatura occidental durant molt de temps.

Durant el segle XIII és quan es posa en marxa la persecució dels homosexuals o, per dir-ho d'una forma més precisa, quan l'acusació d'homosexualitat es convertí en base acceptable i acceptada per a la persecució. La característica essencial que se'ls atribuïa, una lascívia tal que amenaçava els bons cristians, els seus fills i fins tot les seves dones, assimilava els homosexuals masculins amb el prototipus d'enemic comú, juntament amb els jueus, els heretges i leprosos, amb qui se'ls va arribar a identificar fins a l'insult.

R. I. Moore. *La formación de una sociedad represiva. Poder y disidencia en Europa Occidental, 950-1250*. Barcelona: Crítica, 1989 (pp. 110-114).

Segons el text anterior, quina fou la causa que va facilitar el canvi des d'una situació de certa tolerància cap a una altra d'oberta repressió, incloent la pena de mort?

Busca informació sobre Pelai i Abd al-Rahman III. Quina relació van tenir? Com es parla avui dia de la història de Sant Pelai?

Busca dades sobre la lepra i assenyala l'impacte social i sanitari que aquesta malaltia causava entre la població medieval. Explica per què aquells que condemnaven les relacions sexuals entre homes les identificaven amb «la brutícia de la lepra». Quina és la situació actual de la lepra al món?

Esbrina quins eren els grups socials exclosos i perseguits a l'època medieval (pensa sobretot en jueus i musulmans). Analitza les acusacions que se'ls feien (sodomia, pederàstia). Eren acusacions noves? S'havien fet servir abans? Busca informació sobre les acusacions que es feien contra els cristians durant l'Imperi romà o contra els jueus a l'Edat Mitjana.

Pensa en la situació dels seropositius a la nostra societat. És comparable a la dels leprosos medievals? Quina és la consideració que té la nostra societat sobre la sida? Busca informació sobre les polítiques d'immigració de les persones seropositives; poden viatjar lliurement? Hi ha algun país on se'ls prohibeixi l'entrada?

6.4. EL NOSTRE «ALTRE» PARTICULAR: ISLAM A LA PENÍNSULA IBÈRICA

Les cultures es constitueixen imaginàriament mitjançant la seva demarcació especular en front de cultures veïnes, [...] la projecció sobre el veí d'aquell tret que es desitja titllar d'abominable dins la pròpia cultura. Un exemple cabal d'aquesta actitud és la tradicional tendència dels espanyols a atribuir en exclusiva el vici de la sodomia als «moros», entenent sota tal denominació l'Islam en general.

Alberto Cardín. *Guerreros, chamanes y travestis. Indicios de homosexualidad entre los exóticos*. Barcelona: Tusquets, 1989 (p. 32).

L'explicació que de l'homosexualitat del rei Enric IV de Castella dóna Marañón fa intervenir de manera directa l'afició del monarca impotent pels moros: «Finalment, hi ha, sens dubte, relacionada amb la seva inclinació homosexual, la seva famosa afició als moros, dels quals, com és sabut, tenia al seu costat sempre una abundant guàrdia, amb escàndol del seu regne i de tota la cristiandat.» [...] És estrany que no es digués res semblant d'un altre monarca tan aficionat al món musulmà com Alfons VI; potser per les aficions clarament heterosexuales del monarca (el seu matrimoni amb la mora Zaida), potser perquè l'espècie de l'homosexualitat consubstancial dels moros va començar a estendre's per Espanya a partir dels regnes de taifes, que certament marquen l'apogeu de l'elogi homòfil a Al-Andalus, pel que fa a la literatura.

Alberto Cardín. *Guerreros, chamanes y travestis. Indicios de homosexualidad entre los exóticos*. Barcelona: Tusquets, 1989 (p. 54).

Què volen dir els termes «especular» i «homòfil»?

Quina és la diferència entre homosexual, homòfil i homòfob?

Què van ser els regnes de taifes? Quina relació tenen amb Al-Andalus?

Qui van ser Enric IV i Alfons VI de Castella?

Quina relació van tenir amb el món musulmà?

Segons Cardín, per què els espanyols afirmen que la sodomia està molt estesa a les cultures musulmanes? Quina explicació antropològica dóna per a aquest fet?

Reflexiona sobre els estereotips que habitualment s'atribueixen a diferents cultures. Pots pensar en algun exemple? Creus que estan relacionats el racisme i l'homofòbia? Per què?

6.5. LA LEGISLACIÓ MEDIEVAL

Non devemos dexar el mal que es descomulgado é maldito. Onde los que yazen con los barones, o los que lo sufren [permiten], deven seer penados por esta ley, en tal manera, que depués que el juez este mal supiere, que los castre luego á ámbos, é los dé al obispo de la tierra en cuya tierra fizieren el mal.

Fuero Juzgo. Llibre III, títol V (De los adulterios contra natura, e de los religiosos, e de los sodomitas), apartat V.

Sodomítico dicen al pecado en que caen los omes yaziendo unos con otros, contra natura e costumbre natural. E porque de tal pecado nazen muchos males en la tierra do se faze, e es cosa que pesa mucho a Dios con él, e sale ende mala fama; no tan solo a los fazedores más aun a la tierra do es consentido, por ende [...].

Cada uno del pueblo puede acusar a los omes que fiziesen pecado contra natura, e este acusamiento puede ser fecho delante del Juzgador do fiziesen tal yerro. E si le fuese provado, debe morir por ende también el que lo faze, como el que lo consiente. Fueras ende, si alguno dellos lo oviere a fazer por fuerça o fuere menor de catorze años, ca entonce non debe recibir pena, porque los que son forçados non son en culpa; otrosí, los menores non entienden que es tan gran yerro como es aquel que fazen.

Alfonso X. *Las Siete Partidas*. Títol XXI (De los que fazen pecado de luxuria contra natura).

En quin idioma creus que estan escrits aquests textos?

Entens tot el que s'hi diu? Procura explicar-ho amb les teves paraules.

A quina època pertanyen el Fuero Juzgo i les Siete Partidas?

Quin tipus de text són?

Com es castiguen les relacions entre homes al Fuero Juzgo? I a les Siete Partidas?

Quina és la causa per la qual es planteja la necessitat de condemnar qui les practica?

Quines situacions es contemplen com excepcions per no patir els càstigs que contenen les lleis anteriors?

Quina és la regulació moderna sobre homosexualitat a l'Estat espanyol? Ha variat molt durant els darrers trenta anys? En quin sentit?

A què creus que es deguda aquesta variació?

PROCÉS CONTRA PONÇ HUG, COMTE D'EMPÚRIES, PER PECAT DE SODOMIA

Unitat
7

7.1. PONÇ HUG, COMTE D'EMPÚRIES

Ponç V d'Empúries fou comte entre el 1277 i el 1313, any de la seva mort. Fou fidel servidor de Pere el Gran, lluità contra la invasió francesa del 1285 i salvà personalment el rei a Castelló. [...] Mort Alfons II (1291), reté homenatge a Sicília al nou rei Jaume II, el qual acompanyà a Catalunya. [...] La intervenció, el 1303, dels tribunals reials contra el comte per excessos de Bernat Amat de Cardona i d'Empúries, feudatari i cosí de Ponç Hug, contra els bisbes de Girona provocà per part del comte la foragitada dels seus dominis per les armes dels funcionaris reials i la presa de mesures abusives: desvià el curs del Ter en perjudici d'algunes viles reials i episcopals; impedí la circulació de moneda reial, etc. Jaume II volgué reduir-lo per les armes, però el comte, arruïnat i endeutat, se sotmeté el 1306. [...] Una operació de cors practicada per una galera d'Empúries contra un vaixell de Venècia originà l'obertura d'un nou procés el 1311, amb la consegüent investigació feta per funcionaris reials que va recollir el rumor, sembla que molt estès, que practicava la sodomia, que el seu propi fill Hug, assassinat per Pere de Xesa o d'Eixesa, suposat amant del comte, havia ajudat a difondre.

Josep M. Salrach. *Gran Enciclopèdia Catalana* (citada a Ramon Rosselló. *Procés contra Ponç Hug, comte d'Empúries, per pecat de sodomia*. Palma de Mallorca: Lleonard Muntaner, 2003, pp. 25-27)

Busca informació sobre el comtat d'Empúries i la seva història.
Quines relacions mantenen els comtes amb la corona catalana?
Quan s'incorpora el comtat a la corona catalana?

De quins reis es parla als textos?
Què volen dir els termes «feudatari» i «operació de cors»?
Quina relació sembla tenir Ponç Hug amb els reis catalans segons els textos?

Quines eren les relacions entre el rei i la noblesa? Compara la situació que s'hi explica amb la història del Cid: penses que les dificultats polítiques poden tenir alguna cosa a veure amb el procés contra Ponç Hug?
L'acusació de sodomia era usada sovint com a arma de propaganda política. Quines relacions de poder veus en el text? Encara que hi hagi elements de realitat, penses que hi pot haver motivacions polítiques?

7.2. TESTIMONI DE BARTOMEU DE COSTA DURANT EL PROCÉS CONTRA PONÇ HUG

En aquest procés hi ha la inquisició començada pel senyor rei Jaume contra Ponç Hug, comte d'Empúries, delat d'aquell pecat sodomític, i la deposició de molts testimonis, i certa informació sobre aquest negoci.

[...]

A Daroca, dia 15 de novembre de l'any del Senyor 1311, va depositar el següent testimoni:

Bartomeu de Costa que fou de Foixà i ara habita al lloc d'Alborns, jurat i interrogat sobre les sobredites coses, digué que han passat 6 o 7 anys [...].

Aquest Bartomeu va estar amb el comte durant tot un any i durant aquest any va jeure moltes vegades en la mateixa cambra del comte a Bellcaire i a Castelló. I també jeien en la cambra altres joves, ço és, Bord de Xea i Pere de Xea, n'Albis, fill de cavaller, Ramon, cambrer del comte, Peret Puyol, Berenguer de sa Taylada, Pere Bulit i d'altres que no recorda.

Interrogat si sap si d'altres usassin del dit mal crim amb el comte, i digué que no.

Interrogat si aquest fou usat o si el comte li ho manà, i digué que no.

[...] Interrogat sobre el rumor digué que durant l'any que va habitar amb el comte, no va oir de la fama o altra cosa del crim sodomític contra el comte, però quan partí d'uns cinc anys ençà, va saber de la fama ésser contra el comte, ço és, que Pere de Xea i el comte usaven de dit mal crim.

[...] Interrogat què va rebre del comte pel salari d'aquest any. I digué que va rebre 20 mesures de blat a la festa de Sant Miquel, en el lloc de Bellcaire, les quals va vendre a raó de 23 diners la mesura, i també una cota a la festa de Nadal, i una túnica a la festa de Sant Miquel, i res més.

Diligentment interrogat, digué no saber altra cosa.

Però com que aquest Bartomeu Costa ha negat que no sap res més, pensant el Rei que aquest Bartomeu és conscient de dit crim, manà que fos turmentat per Pere de Vilarassa, doctor en lleis i jutge de la Cort reial, en presència dels testimonis infrascrits.

[...] I aquest Bartomeu va estar una hora en el turment i digué que volia dir la veritat de tot quan sabia sobre aquest cas. I confessà davant dit jutge, notari i testimonis, estant encara en el turment, que sabia la veritat, ço és, que aquest Bartomeu, mentre jeia en la cambra del comte, quan habitava amb ell, on n'hi jeien d'altres, entre els quals hi era Pere de Xesa, que continuament jeia en la mateixa cambra, sentia aquest Bartomeu, durant la nit, que l'esmentat Pere de Xesa, sortint del llit on jeia que era vora el llit d'aquest i dels altres, i anava al llit del comte [...].

Ramon Rosselló Vaquer. *Procés contra Ponç Hug, comte d'Empúries, per pecat de sodomia*. Palma de Mallorca: Lleonard Muntaner, 2003 (pp. 31, 53-56).

El text està escrit en un català poc usual.

Entens tot el que s'hi diu? Comenta'l a classe i mira d'explicar allò que es diu amb les teves pròpies paraules?

Ets capaç de fer un resum escrit de la història que s'hi explica?

Quina vida porta en Bartomeu? Quina feina fa? Cobra un sou o treballa a canvi de l'allotjament?

Quin paper tenia l'Església a l'època? Pensa en les referències del calendari; es parla de dates concretes?

Quina era la situació de la població a l'època?

Quina diferència hi havia entre viles reials i viles episcopals? Creus que afectava al dia a dia de la gent? Documenta't sobre la situació dels jueus a la Corona catalanoaragonesa: vivien igual si depenien del rei o d'un bisbe?

Com creus que vivien les persones que mantenien relacions sexuals amb persones del seu mateix sexe? Eren visibles per a la resta de la societat? S'acceptava la seva conducta?

Com era l'administració de justícia a l'època?

Quina és la reacció del tribunal quan en Bartomeu declara que no ha sentit mai res sobre els fets de què s'acusa el comte d'Empúries?

Quins eren els procediments per obtenir declaracions dels testimonis en un judici?

Creus que la gent podia parlar lliurement? Estava regulat l'ús de la tortura (turment)? I avui dia? Quina és la situació a Espanya i a Europa? I a la resta del món?

SODOMIA I INQUISICIÓ A MALLORCA DURANT EL SEGLE XIV

Unitat
8

8.1. EL PUNT DE VISTA DELS HISTORIADORS

Després de més de 25 anys d'investigació en els arxius històrics sobre la història de la sexualitat a les Illes Balears, no hem localitzat cap cas d'homosexualitat al s. XIII i només cinc al s. XIV. Pocs, però de gran interès. Així vam comprovar en els casos estudiats com al s. XIV l'homosexualitat no era exclusiva de la població marginal com els captius i esclaus, uns grups socials que en la pràctica no es diferenciaven però que jurídicament tenien situacions distintes.

Els nostres sodomites, com s'anomenaven a l'època que hem documentat eren:

- mallorquins d'origen català, com Antoni Roger, del qual sabem molt poc, i Joan Torredadal, casat i pare de sis fills.
- jueus mallorquins. Recordem que els jueus de Mallorca el 1303, quan són detinguts els nostres personatges, no formen part d'una població marginal sinó d'una comunitat distinta.
- captius de nom desconegut, un d'ells sarraí.

En definitiva en aquests sodomites estan representats els tres grans grups socials de la població illenca de l'època: mallorquins, jueus i captius. Cap d'ells va ser condemnat a mort ni executat. Cap d'ells va ser jutjat per cap autoritat religiosa.

En una illa, amb reduïda població, matar a un ésser humà no era rendible. La pena de mort s'aplicava en altres casos i segons el lloc on es cometia el delictes.

A més de la condemna, en el cas que l'hagués, els sodomites mallorquins des del s. XIV fins a ben entrat el s. XVII no podien aconseguir un permís de sortida de la illa, el guiatge, el qual estava prohibit a més als heretges, criminals de lesa majestat, falsificadores de moneda i assaltadors de camins.

Poc temps després la situació canviaria. Les penes serien més dures, els actors procedirien d'un espectre social més variat, i l'Església s'hi ficaria.

Ramón Rosselló i Jaume Bover. «La homosexualidad en Mallorca en el s. XIV (reinado de Jaime IV: 1349-1375)» a *Orientaciones. Revista de homosexualidades* (2: Hacia una reescritura de la historia), 2000 (pp. 133-134).

Segons el text, quines grups socials vivien a l'illa en aquell moment?

Quin tipus de persones van ser jutjades pel delictes de sodomia a Mallorca durant el segle XIV?

Qui els jutjava en aquell moment?

Per què no se'ls va aplicar la pena de mort? Quines penes rebien?

De quins altres crims es parla al text? En què consistien aquells delictes?

Com s'ha anomenat tradicionalment al jueus mallorquins? Quina ha estat la seva situació dins la societat illenca?

Quina és la regulació sobre la pena de mort a l'Estat espanyol? I a la resta del món? Hi ha algun país on s'apliqui la pena de mort a les persones que mantenen relacions sexuals amb persones del seu mateix sexe? Pots demanar informació a alguna organització LGBT o a l'ILGA (International Lesbian and Gay Association).

8.2. DOCUMENTACIÓ SOBRE PROCESSOS DE L'ÈPOCA

1303. Jueus sodomites

Jonàs, Lahiam ben Salyman, Haabo ben Hiffa i Salomón ben Fara, tots ells jueus de Mallorca, es trobaven en 1303 a la ciutat de Bugía, al Nord d'Àfrica. Allí van ser acusats del nefandíssim crim de sodomia per la qual cosa el cònsol de Mallorca els va repatriar a la Ciutat de Mallorca perquè fossin jutjats.

Una vegada a Mallorca, l'aljama va intervenir presentant una apel·lació contra la sentència que havia dictat el batlle i jutge de la Ciutat consistent que el dit Lahiam ben Salyman devia ser torturat amb aigua i sal.

El poder de l'aljama va aconseguir que intervingués el rei Jaume II, el qual des de Perpinyà comunicava al seu lloctinent a Mallorca, en el mes de juny, que havia ordenat que el dit Jonàs fos exiliat del Regne i que els seus altres companys devien ser alliberats amb una fiança de certa quantitat de diners.

1395. Joan Torrebatal

Joan Torrebatal, ciutadà de Mallorca, va ser culpable de forma total i absoluta del nefandíssim i horrible pecat de sodomia. La seva esposa Blanca va suplicar humilment al Rei Joan d'Aragó que tingués misericòrdia, ja que eren pares de sis fills entre barons i femelles i, faltant el pare, la fam irremissiblement faria la seva presència a la casa, i molt més si li confiscaven els seus béns. El Rei, mogut per l'instint de pietat, es va inclinar benigne i va absoldre a l'anomenat Joan Torrebatal, a la seva família i als seus béns tant en qüestions civils com criminals. No obstant la pietat reial, no tots els membres de la família van voler acceptar a l'indultat, de tal manera que el seu germà Bartomeu, mercader, va arribar a l'extrem de cometre fratricidi fent-lo ofegar amb l'ajuda d'altres assassins. Per aquest crim comès el 1396 va pagar 100 lliures de composició pecuniària.

Ramón Rosselló i Jaume Bover. «La homosexualidad en Mallorca en el s. XIV (reinado de Jaume IV: 1349-1375)» a *Orientaciones. Revista de homosexualidades* (2: Hacia una reescritura de la historia), 2000 (pp. 133-134).

Cerca la definició dels termes següents: aljama, batlle, nefandíssim, fratricidi, composició pecuniària.

On es troben els jueus quan se'ls acusa de practicar la sodomia? Quines eren les relacions entre les illes de la Mediterrània i el nord d'Àfrica a l'època?

On es troba el rei Jaume II en el moment dels fets?

Dibuixa un mapa de la corona catalanoaragonesa a l'època. Quins territoris inclou?

Com s'aconsegueix evitar que es torturi Lahiam ben Salyman? Què indica això respecte a la situació dels jueus a Mallorca i la seva relació amb el rei?

Es correspon la imatge de Joan Torrebatal que dona el text amb la imatge actual dels homes gais?

Qui aconseguir que no el condemnin? Per què ho fa?

Es correspon la sentència reial amb la situació real d'en Joan Torrebatal? Què li passa? Com mor?

Reflexiona sobre les diferències entre la justícia dels tribunals i la ideologia de la societat. Solen coincidir? Pensa, per exemple, en els casos de violència de gènere: es correspon la situació legal amb la ideologia de les persones que exerceixen aquesta violència? Ha estat sempre així?

9.1. REACCIÓ DELS CONQUERIDORS ESPANYOLS

La pràctica de l'homosexualitat entre els indis americans va cridar poderosament l'atenció dels conqueridors i és un dels elements que, per sí mateix, justificava la conquesta i el genocidi que va suposar. La generalització de la «sodomia» entre determinats grups indígenes horroritzava als conqueridors, imbuïts d'una cultura i moral occidentals, en les quals el cristianisme, com a suport ideològic, condemnava tot tipus de pràctiques sexuals que no fossin encaminades a la reproducció, dins del matrimoni, per descomptat.

[...] Un dels primers espanyols que es refereix a l'homosexualitat entre els indígenes va ser Hernán Cortés, qui en una de les seves cartes al Rei informa que «hemos sido informados que todos son sodomitas y usan aquel abominable pecado». També Bernal Díaz del Castillo constata aquesta realitat. Referint-se als indis que habitaven en el nord-est de Mèxic —els primers amb els quals entren en contacte els conqueridors— diu: «todos eran sométicos, en especial los que vivían en las costas y tierras calientes, en tanta manera, que andaban vestidos, en hábito de mujeres, muchachos a ganar en aquel diabólico y abominable oficio».

Cieza de León, que recorre l'Amèrica andina des de Panamà fins a Bolívia, té una curiositat àmplia i descriu infinitat de costums dels indis que trobava al seu pas. [...] Sobre l'homosexualitat ofereix un quadre ric en descripcions. Hi ha diverses comarques on és una pràctica, segons les seves afirmacions, àmpliament difosa i acceptada, i altres en les quals més aviat es constata un rebuig social.

[...] Sobre totes elles va caure la repressió brutal dels conqueridors: «el capitán Pacheco y el capitán Olmos, que agora están en España, hicieron castigo y los escarmentaron de tal manera, que ya se usa poco o casi nada tal pecado», assegura alleujat, el cronista.

L'escabrositat del tema per als cronistes, impregnats de la moral cristiana, fa que, en les ocasions en les quals es tracten aquestes qüestions, s'apressin a donar valoracions o qualificacions negatives, del tipus «pecat», «turpitud» o «pràctica nefanda», resultant tremendament escasses i breus les seves cites. Encara així, mitjançant una anàlisi detallada de les informacions, es pot destacar l'existència de diferents pràctiques de caràcter homosexual: homosexualitat com a pràctica privilegiada entre les classes altes indígenes; homosexualitat com a pràctica de caràcter religiós; prostitució homosexual, probablement institucionalitzada; transvestisme i parelles homosexuals estables i socialment acceptades».

Tino Brugos i José Manuel González. «Cinc segles de misèria també sexual» a *Revista GAI HOTSA*, n° 49, 1991.

Conqueridors espanyols atacant amb gossos un grup de sodomites panamenys.
Richard C. Trexler, *Sex and Conquest*

Busca el significat dels termes següents: genocidi, somético, turpitud, pràctica nefanda, transvestisme.

Fes un resum del text anterior. Segons el text, com eren considerades les relacions entre persones del mateix sexe a Amèrica Llatina abans de l'arribada dels espanyols?

Fes una breu biografia dels cronistes citats al text: Hernán Cortés, Díaz del Castillo i Cieza de León.

Què va ser el V Centenari del descobriment d'Amèrica? Com es va celebrar a Espanya? Partint de les dades que ofereix el text, creus que es pot qualificar l'arribada dels europeus al continent americà com una «trobadura de cultures»? Raona la teva resposta.

Quina és la situació actual de les cultures indígenes a Amèrica Llatina? I als Estats Units?

Per què identifica Díaz del Castillo el transvestisme amb la sodomia? Quines diferències hi ha entre un concepte i l'altre? Penses que aquesta identificació és vigent avui dia?

9.2. SEXE, GÈNERE I ORIENTACIÓ ENTRE ELS INDIS AMERICANS

Fins als anys 90, la paraula «bardaix» es va usar per descriure una varietat d'estats socials trobats en moltes cultures indígenes americanes, en gran part incomprensibles per als observadors europeus, que han intentat descriure el «bardaixisme» com una combinació d'homosexualitat i transvestisme. En els últims anys, els indis americans i la gent que els estudia han proposat el terme de «two spirit» com una etiqueta més apropiada per descriure aquestes situacions.

[...] Els primers exploradors espanyols i francesos i els colonitzadors de l'Amèrica del Nord van aplicar aquests terme per descriure les relacions, el sexe anatòmic, el comportament sexual i el paper social d'aquells individus que no responien a les expectatives culturals europees. [...] Els investigadors contemporanis de les tradicions «two spirit» han documentat la seva existència en 150 tribus en el cas dels mascles i en aproximadament la meitat en el cas de les femelles. Segons Van A. Roscoe, les principals característiques del paper social d'aquestes persones inclou l'especialització econòmica (artesanies i treball de casa si són mascles; guerra, caça i lideratge de la comunitat si són femelles); la sanció sobrenatural (en forma de l'autorització per mitjà de somnis i visions per adoptar el paper atípic); i el transgenerisme (en relació amb les expectatives sobre el paper dels mascles i les femelles en una societat determinada).

Les relacions amb persones del mateix sexe ja no es consideren un marcador definitiu de la qualitat de «two spirit», encara que l'homosexualitat (definida aquí com les relacions sexuals entre dos individus del mateix sexe anatòmic, independentment del seu gènere social) sigui comuna entre ells. Històricament, els individus «two spirit» han estat ben integrats en la vida de les seves tribus i sovint mantenien posicions reverenciades i honorades dintre d'elles. A causa de l'homofòbia dominant a Amèrica, alguns aspectes de la tradició «two spirit» han estat suprimits o s'han perdut.

Susan Stryker. «Berdache» a GLBTQ. *An Encyclopedia of Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender & Queer Culture* (<http://www.glbtq.com/social-sciences/berdache.html>).

No sé per quina superstició, alguns illinois així com alguns nadouessi, quan encara són joves, adopten els vestits femenins i els conserven al llarg de la vida. Hi ha un cert misteri en això, ja que mai no es casen i s'enorgulleixen de fer tot el que fan les dones. Amb tot, van a la guerra, encara que només poden fer servir pics i mai arcs i fletxes, que són armes pròpies dels barons. Participen a totes les festivitats públiques i a les danses solemnes; en aquestes festes canten, però no ballen. També són convocats als consells i res no pot decidir-se sense comptar amb la seva opinió. Finalment, i degut a la seva professió de portar una vida fora del comú, passen per manitús (és a dir, esperits) o gent de relleu.

J. Marquette. *Relations des jesuites*, vol. 59 (1673), citat a Alberto Cardín. *Guerreros, chamanes y travestis. Indicios de homosexualidad entre los exóticos*. Barcelona: Tusquets, 1989 (p. 160).

Busca informació sobre el terme «bardaix». Com el defineixen els diccionaris? I el terme «bardaixa»?

Qui eren aquestes persones i com vivien? Com eren considerades en les seves societats?

Busca informació en llibres o a internet i explica les diferències entre homosexualitat, transvestisme i transsexualitat. Les tens clares? Comenta-les amb la resta de la classe.

Quines diferències hi ha entre els conceptes «sexe» (sexe anatòmic), «gènere» (paper social) i «pràctiques sexuals»? Hi ha sempre una relació unívoca entre els tres?

Quines són les convencions socials al respecte? Què vol dir ser home? I ser dona?

Quin és el rol de gènere de les persones homosexuals? Tots els homes gais volen ser dones? I les dones lesbianes, vesteixen totes amb pantalons i porten el cabell curt?

I el cas de les persones transsexuals? Va lligada la seva identitat de gènere a una determinada orientació del desig? Hi ha persones transsexuals homosexuals?

L'acusació de sodomia, que va començar a usar-se a les corts feudals del segle XI contra personatges influents com a arma en la lluita pel poder, va esdevenir entre 1250 i 1300 un vehicle de repressió general. Tant les grans recopilacions jurídiques de l'època com els estatuts i ordenances municipals van incorporar càstigs cada cop més severos. A principis del segle XIV, no hi ha via pràcticament cap lloc d'Europa on els actes homosexuals no es castiguessin amb la pena capital, encara que, a la pràctica, els tribunals solien commutarla per una multa.

Pablo Fuentes. «Pasado y presente de la homosexualidad» a *En clave gay. Todo lo que deberíamos saber*. Barcelona: Egales, 2001 (p. 38).

El que s'anomena «procés dels templers» i que havia d'emmenar cap a la dissolució definitiva de l'orde se cenyeix al conjunt d'actuacions dutes a terme contra els templers a iniciativa del rei Felip el Bell i del papa Climent V, entre el mes d'octubre de 1307 (data de l'empresonament dels frares a França) i el mes de març de 1312 (data de la butlla *Vox in excelso*, d'extinció de l'orde). [...] Finalment, malgrat que no s'hagués realitzat un veritable procés amb les garanties jurídiques pertinents, l'orde fou suprimit pels «indicis i per la mala fama en què havia caigut al llarg del temps que havien durat aquestes actuacions».

Josep M. Sans. *Els templers catalans. De la rosa a la creu*. Lleida: Pagès editors, 1999 (p. 383).

Climent V vol disposar de temps per fer redactar als notaris una veritable requisitòria, establint quatre punts clau contra els templers:

Reneguen de Crist només entrar a l'orde, escupen sobre la creu i fan suprimir, als seus capellans, les paraules de la consagració, en la missa.

Practiquen besades obscenes i es lliuren a la sodomia.

Adoren un ídol, un cap monstruós i es lliuren a altres observances impies i supersticioses.

Tenen estatuts secrets, on els misteris de l'orde hi són escrits i, sota pena de mort, està prohibit el divulgar-los.

Jesús Mestre. *Els templers. Alba i crepuscle dels cavallers*. Barcelona: Edicions 62, 1996 (p. 227).

Busca informació sobre els templers i la seva desaparició. A què fou deguda?

Quina era la relació entre el Papat i els regnes cristians a l'època?

On vivia el Papa?

El text de Sans parla de «mala fama». A què creus que es refereix?

Tenint en compte el que s'indica al text de Fuentes, per què creus que s'acusà els templers de sodomia?

Pensa en algun exemple modern en què s'hagi fet servir la sexualitat d'una persona per acabar amb la seva carrera política (el cas de Bill Clinton, per exemple). Creus que és vàlid utilitzar la vida sexual de les persones per jutjar el seu comportament públic? Per què?

TÍTOLS PUBLICATS EN AQUESTA COL·LECCIÓ

- Introducció a la diversitat afectiva i sexual
- Educació en el lleure
- Tutoria (2n Cicle d'ESO)
- Treball amb famílies (Guia per al professorat)
- Història antiga i medieval (Batxillerat)
- Història moderna i contemporània (Batxillerat)

Col·lecció creada per:

Aquesta guia s'ha elaborat amb la col·laboració de:

